

# ԱՌԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն երեքշաբթի: Տարեկան գինն է 4 1/2, վեց ամսուանը 2 1/2, մէծախնէ, կանխիկ, և հաւոր 30 փարս: Խմբագրութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մր. Փէթրիպոն, Կ. պոլիս, Ամերիկոյն խան:

ՀԱՏՈՐ 37.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ. ՓԵՏՐՈՒՄ 26. 1884

Թի 9

## ԲՈՎԱՆԳՈՒԹԻՒՆ

Բարի նշան մը: — Երանելոյն Աստուծոյ փառաւոր Աւետարանը: — Քրիստոսի ճին նուագարանը: — Առ թղթակիցս: — Այլեւայլը: — Ձայն մշակութեան ի Կովկաս: — Յանկարծառն մահ: — Հանդէս տարեգրից Ամասիոյ երկուստարոց Հոգեւոր ընկերութեան: — Տեսարան դառն խաչի եւ փառացն Յիսուսի: — Քաղաքական լուրեր: — Ստակի գիները:

## ԲԱՐԻ ՆՇԱՆ ՄՐ

ՃԱՌՈՒՆԻ կառավարութեան երեւելի պաշտօնատարներէն մին անցեալ տարի Գերմանիա այցելելով, խորին կերպով զգածուեցաւ երբ տեսաւ որ թէ Ուիլհելմ կայսրն և թէ Պրիմար իշխանն էին անկեղծ Քրիստոսեայ, և ոչ թէ Քրիստոսեայ կը ձեռնադրեն լոկ քաղաքական շարժառիթներով, ինչպէս կը կարծէր այն ճարտիւղ պաշտօնատարը: Սա ճարտիւղ թագաւորին խնայուցած է որ Գերմանիոյ կայսրն և Պրիմար իշխանը խնդրած էին իրմէ քննել Քրիստոսի կրօնքն ի բարօրութիւն և յերջանկութիւն իւր անձին և իւր երկրին, և պաշտօնատարն ըստ իրատու նոցա ցուցած է Քրիստոսեայութեան ճշմարտութիւնը և կարեւորութիւնը ճարտիւղաւորէն ի վեր: Ըստ վերին տեղեկութեանց ճարտիւղ երեւելի պաշտօնաւոր այժմ ուշադրութեամբ կը քննեն Քրիստոսեայութիւնը, և պաշտօնաւորաբար կը ընդհանրեն որ յառաջ կ'օգտուին իրենց կրօնականէն, այլ ևս չհակառակիր Աւետարանին, այլ խնամով կ'ընթեռնու զՍուրբ գիրս: Շինդու քուրմերու համար մօտեւոր որոշուած ուսման Սուրբ գրոց և Ապոկոլիպս Քրիստոսեայութեան:

## ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ ԱՍՏՈՒԹՈՅ ՓԱՌԱՌՈՐ

### ԱՒԵՏԱՐԱՆԸ

4.

Մեր նախորդ յօդուածին մէջ այս վերնագրով, ըսինք թէ Քրիստոսի Աւետարանը փառաւոր է, վասն զի կ'աւետէ ազատութիւն հարստահարեց: Արդ, Քրիստոսի Աւետարանին փառքն առաւել ևս յայտնի կ'ըլլայ, եթէ քննենք թէ ազատութիւնը զոր կը խոստանայ տալ՝ որպիսի է:

Աշխարհիս վրայ կան ոչ սակաւ մարդեր կարծիք ազատութեան վրայ: Մարդիկ յաճախ կը սխալին յայտնի, և կ'ընծայեն յարգ եւ պատիւ ազատութեան որ ազատութեան անուան անդամ չէ արժանի: Կը պատուեն յաճախ ազատութիւն բառը, որպէս թէ աւել խորհրդաւոր իմն զօրութիւն որ միայն բաւական է կենդա-

նացունել եւ բարձրացունել զմարդիկ: Կ'ուզեն յանուն ազատութեան ազատել զիրենք որեւցէ բռնութենէ, ջրնջել ամէն իշխանութիւն, և ինել համարձակ ընելու ինչ որ հաճոյ է իրենց: Ըստ կարծեաց սոցա ազատութիւնը կը կայանայ յայնմ, որ ամէն մարդ ընէ ինչ որ կը սիրէ առանց փնտռելու թէ ինչ է զոր կը սիրէ: Քրիստոսի Աւետարանը չգործէր այս սրտալը, չհամարէր ճշմարիտ ազատութիւն անկարգ ցոխութիւնը, չգովէր ազատութիւնն առանց նկատելու զայն վայելչութեան բնաւորութիւնը: Քրիստոսի Աւետարանին նըպատակը ոչ թէ բոլոր մարդիկ ազատ ընել է, այլ զանոնք միայն զորս նա կը պատրաստէ արժանանալ ազատութեան: Աւետարանին փառքը կը կայանայ մանաւանդ յայնմ որ իրեն նպատակ ունի փոխել մարդոց անձնատէր, մեղսատէր եւ ապականեալ բնութիւնն այնպէս, որ կարող ըլլան ընդունել անվտանգ ազատութեան բարձր արժանութիւնը: Արդ, Քրիստոսի Աւետարանը կը կատարէ զայս արդեամբ: Բայց մարդիկ որ այնպէս անհնարին անձնատէր եւ անձնահաճ են՝ կրնան փոխուիլ այնպէս, որ անխառն սէր թագաւորէ անոնց սրտին մէջ: Միթէ հնա՛ր է որ անոնց սրտին մէջ ծնանի եւ զարգանայ սէր այնպէս անխառն եւ այնպէս բուռն որ յաղթէ ամէն անկարգ եւ փնտաւար բաղձանայ, հալածէ մարդոց սրտէն ամէն յաճ նպատակ, և բարձրացունէ, մարքէ եւ ազնուացունէ անոնց բոլոր կեանքը: Յուսով անգամ թէ այսպիսի բարոյական փոխութիւն մը հնարաւոր է, կ'ուրախացունէ մենք իւրաքանչիւր ոք: Այո՛, Քրիստոսի Աւետարանը փառաւոր է, վասն զի իրենց անձնատիրութենէն եւ մեղսատիրութենէն հարստահարեալ, իրենց անօրէն ջանկութիւններուն եւ ջաճ նպատակներուն համար հաւաքող, և իրենց բարոյց փաթարութենէն զարշոյ մարդոց ազատութիւն կուտայ թէ այնպիսի բարոյական փոխութիւն կրնայ կատարուիլ արդեամբ անոնց սիրտերուն մէջ: Քրիստոսի Աւետարանը փառաւոր է մանաւանդ, վասն զի կը յայտնէ թէ ինչ միջոցներով կրնայ կատարուիլ այն փոխութիւնը:

Որպէս զի Աւետարանն սկսի եւ աճեցանէ այսպիսի կատարեալ սէր մարդոց սրտին մէջ, կը յայտնէ անոնց

սիրոյ Աստուածը: Կը յայտնէ զՀայր որ այնպէս սիրեց զաշխարհ, մինչեւ առաւ իւր միածին Որդին, որպէս զի ով որ հաւատայ անոր, չկորսուի, այլ ունենայ յաւիտենական կեանք: Կը յայտնէ զՈրդին, որ այնպէս սիրեց զաշխարհ, մինչեւ մատնեց զանձն ի մահ: Յայտնութիւնն այսպիսի աստուածային սիրոյ առ մեղաւոր մարդիկ, եթէ լաւ հասկցուի եւ նկատուի, կ'ընէ խորին տպաւորութիւն մարդոց սիրտերուն վրայ: Մարդիկ չեն կրնար տեսնել սէրը որ տուաւ Որդոյն Աստուծոյ մեռնել խաչին վրայ անոնց մեղացը համար, եւ չզգալ իրենց անձնատիրութեան տգեղութիւնը եւ անարդարութիւնը: չեն կրնար ի սրտէ ընդունել զայն որ տուաւ իւր կեանքը փրկանք անոնց մեղացը համար, եւ չընենալ իրենց սրտին մէջ ճշմարիտ սէր առ նա: Չեն կրնար աշակերտ ըլլալ անոր, եւ չունենալ իրենց սրտին մէջ երկնային սէր առ այնպիսի որոց համար Որդին Աստուծոյ չարչարուեցաւ եւ մեռաւ: Այո, Քրիստոսի Աւետարանը փառաւոր է, վասն զի կը յայտնէ մարդոց սիրոյ Աստուածը, զոր հոգեւոր սրբոյ, այն յայտնութեամբ կը ծնանի եւ կը զարգայանէ կատարեալ սէր անոնց սրտին մէջ որ կ'ընդունին այն յայտնութիւնը, եւ այնպէս կը պատրաստէ զանոնք կատարեալ ազատութեան:

Աւետարանն է Աստուծոյ բոլոր, որ կը ծագէ յայտնելու համար մարդոց այն փառաւոր կեանքը որով արդեւելի կը խոստանայ Աստուած անոնց սրտին կատարեալ սէր զոր կ'ուզէ ծնուցանել եւ աճեցունել ի նոսա, եւ որոնցիկ ազատութիւն մը՝ որով բարձրացունել զանոնք եւ պահել է անոր նպատակը:

Աւետարանը կը յայտնէ սիրոյ Աստուածը, զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգին, զՀայր Աստուած՝ որ տուաւ լոյս աշխարհի, զՈրդին Աստուած՝ որ տուաւ կեանք, եւ զՀոգին սուրբ Աստուած՝ որ տուաւ ազատութիւն: Աստուած, Հայր, Որդի եւ Հոգին սուրբ, կուտան զիրենք մարդոց ի սիրոյ, որպէս զի եւ մարդիկ տան զիրենք Աստուծոյ ի սիրոյ որ առ նա, եւ այսպէս ըլլան ժառանգ յաւիտենական կենաց կատարեալ ազատութեան:

Այսպիսի յայտնութիւն մը ոչ ապարէն փառաւոր է:

Ընթերցող, Հայրն Աստուած տուաւ իւր Որդին ի մահ վասն քո. Որդին

Աստուած խաչին կեանքը վասն քո. եւ Հոգին սուրբ Աստուած կը սպասէ ծնուցանել եւ զարգացունել ի քեզ այնպիսի սէր որպէս զի եւ դու յօժարութեամբ նուիրես զքեզ Աստուծոյ: Կը յարգես Աստուծոյ սէրն առ քեզ, կ'ընդունին խոնարհութեամբ եւ շնորհակալութեամբ ինչ որ Աստուած կ'ուզէ ընել քեզի համար: Կուտան քու սիրտը անոր, սիրելով զնա առաւել քան զամենայն, և նուիրելով ինչ որ ունի անոր ծառայութեանը: Եթէ այսպէս է, կրնաս ուրեմն ըսել, ինչպէս կ'ըսէ Պօղոս առաքեալ հիացմամբ, «Երանելոյն Աստուծոյ փառաւոր Աւետարանը»:

## ՔՐԻՍՏՈՒՆԻ ՀԻՆ ՆՈՒԱՐԱՐԱՆԸ

ԵՒ ԿԱՄ

Ո՛ ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ՔԱՂՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

## ԳԼՈՒԽ ԱՆՅՈՐՈՐԿ

ՄԻ ՄԵԱՅՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀ ՎԵՐԻՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

(Շարժականութիւն)

Յետոյ քարոզչին բնաւ համառօտ ազօթք մը, կարդաց առաքելական օրհնութիւնը, եւ վերջացունելով պաշտօնը իշաւ բեմէն եւ գնաց կեցաւ եկեղեցւոյն արտաքին դրան քով, որ կը խաչի դուռն ելլող անձանց շտապեալ հետ անոնց փրկութեան վրայ, խոստանալով առանձին աղօթել անոնց իւրաքանչիւրին համար: Թէպէտ շատ յոգնած էր, եւ արդարեւ այնպիսի եռանդեամբ խօսող քարոզչի մը բնական էր յոգնել, կը ջանար սակայն զխնայ թէ ինչ արդիւնք ունեցաւ արդեօք քարոզն ունիցորոց վրայ:

Աղօթարանէն դուրս ելլողներէն ամենք կ'երթային լուջ եւ մոտիկո՛հ, եւ այսու կը ցուցնէին թէ քարոզը մեծ ազդեցութիւն ըրած էր անոնց: Քարոզչի ընդհանրութեամբ կը նայէր այսպիսիներուն, որպէս թէ կ'աղօթէր ի սրտէ որ անպարտ չըլլար անոնց սրտին մէջ ցանկանալ բարի սերմը: Այլը, եւ ընդհանրապէս երկուստարդներ, կը թուէին այնպէս անհոգ, ինչպէս էին առաջ: Երբ տանց կը նայէր քարոզչի, զուարթութիւնը կը փոխուէր ի տխրութիւն: Իբրեւ թէ կ'ըսէր մտքն սրտառուջ, «Բա՛ւրէ, ի զուր ուրեմն ցանկացաւ երկնաւոր սերմն տանց սիրտերուն մէջ, եւ ապարդիւն պիտի մնայ»:

Քարոզչին այսպէս վայելեան մը վճատիլ եւ տարակուսիլը զարմանալի չէր: Յոգնած մարդ մը, որպիսի էր քարոզչի, հարկաւ կը տկարանայ մարմնով, եւ բնական տկարութիւնը կը բերէ շատ անգամ նաեւ հոգեւոր կամ մտաւոր տկարութիւն, որոյ արդիւնք են վճատութիւն, տարակույս եւ որ ի կարգին:

Աղօթարանէն լուջ եւ ծանր կերպով դուրս ելլողներէն մին էր Քրիստի: Քրիստի այս կերպը գրաւեց մտանաւորապէս քարոզչին ուշադրութիւնը մանաւանդ

սա պատճառաւ որ քարոզի ժամանակ Գրիգորի մատուցելու ունեցողութիւնը վրիպած չէր քարոզչին հայեցումովն : Ուստի մինչ կ'անցնէր Գրիգորի բազմութեան հետ , քարոզչը կ'օգնէր իրեն քով , եւ ծեծելով անոր ուսը , « Որդեակ , » ըստաւ , « կը յիշե՞ս այս երեկոյեան քարոզին բնութեանը : »

Երբ Գրիգորի բառ առ բառ ըստաւ բնութեանը , քարոզչը շատ ուրախանալով , ուրիշ հարցումներ եւս ըրաւ անոր քարոզին վրայ , եւ ապա հարցուց թէ ով էր : Քրիստի ճիշդ պատասխաններ տուաւ քարոզին վերաբերեալ հարցմանց : Իսկ իւր անձին գաղով պատմեց համառօտութիւն , ոչ հայր , ոչ մայր , եւ ոչ ուրիշ տղապան մը ունենալով երկրի վրայ կը բնակէր թրէֆի անուն ծեր մարդու մը քով , որ ծանր հիւանդանալով մերձ էր ի մահ , եւ էր մեծ անձկութեան մէջ , վստահ չէր գիտեր թէ ինչ պիտի պատահէր իրեն յետ մահուան , եւ թէ ինչ ճամբով հնար էր նմա մանկ վերին հայրենեաց քաղցր օթեանը որոյ վրայ շատ քիչ տեղեկութիւն ունէր :

Քարոզչը լսելով զայս՝ ըստաւ Գրիգորի , « Ես կու գամ , եւ կը խօսիմ այն ճերմուշակեայ հետ , » եւ հանելով գրպանէն տետրակ մը՝ գրեց փողոցին անունը եւ տան թիւը ուր կը բնակէր թրէֆի : յետոյ մըտաւ եկեղեցին ուր ժողովուրդէն ոչ ոք մընացած էր , եւ ծուր գնելով խնդրեց ի Տեառնէն նոյն ժամուան լուսլ իւր անդին արեւմտ զգաւորանեալն Գրիգորի որ դեռ մեկնած էր : Այս անգամ Գրիգորի մեծ ուրախութեամբ կը դառնար տուն , քանզի ունէր թրէֆի տալու բարի լուր : Վաղելով կ'երթար ճամբան , երբ տուն մտաւ , ստոգանին տնտէրները ոչ մի մի , այլ երկու երկու ելելով հասաւ վերնաշարի , եւ մտնելով սենեակը , « թրէֆի հայրիկ , » գոչեց , « աղէկ եղաւ որ այս երեկոյ գացի եկեղեցի : քարոզը շատ գեղեցիկ էր , եւ քարոզչը պաշտօնէն ետքը սիրով խօսելով ինձի հետ , խոստացաւ գալ տեսնել զքեզ , ու մեր փողոցին անունը եւ տան թիւը գրեց իւր տետրակին մէջ : »

Թրէֆի որ լաւագոյն լրոյ կը սպասէր գոհ չեղաւ այս ճամբով : « Աղէկ » ըստաւ , « բայց վերին հայրենեաց վրայ ինչ լուր ունիս : »

« Երբին հայրենեաց վրայ ունիմ լուր , » ըստաւ Գրիգորի : « Կայ ճամբայ , մի միայն ճամբայ որ կը տանի հոն , բայց ոչ քեզ եւ ոչ ինձ հնար է երթալ այն հայրենիքը , ցորձալի ունինք մեղք , վստահ մեղք չկրնար մանկ հոն , բայց արեւն Յիսուսի Որդւոյն Աստուծոյ կը սրբէ զմեզ ամէն մեղքէ : Քարոզչը Սուրբ Գրքէն կարդաց այս խօսքը , եւ բնաբան ըրաւ զայն իւր քարոզին »

« Որդեակ իմ , Գրիգորի , » ըստաւ թրէֆի գաղով , « պատմէ ինձ մի ըստ միտէ ինչ որ ըստաւ քարոզչը : »

« Ահա քարոզչին խօսքն համառօտաւ , » ըստաւ Գրիգորի , « Երբին հայրենիքը մանկուս ուրիշ միջոց չկայ , բայց միայն արեւն Յիսուսի Տեառն մերոյ : ուստի պարտինք զիմեւ առ Յիսուս եւ խնդրել որ լուսլ զմեզ իւր արեւմտ , եւ Յիսուս պատրաստ է լուսլ զմեզ այս գիշեր : Այսպէս ըստաւ քարոզչը , եւ պատուիրեց եւս անշարժ զիմեւ առ Գրիգորի : Կը յիշե՞ս , թրէֆի , անցեալ կիրակի իրիկունս որովմէ էր երգի մը առաջին տունը եւ ըսի քեզ : եթէ կամիս , ըսեմ քեզ հիմա անոր երկրորդ տունը » Զայս ըսելով մտնեցաւ ծերունոյն եւ սկսաւ ըսել այն տունը խորին ակնածութեամբ .

Փրկիչ , կու գամ առ քեզ ,  
Ով դու Գառն Աստուծոյ ,  
Մաքրես , փրկես ,

Մարքոս , փրկես  
Լուսա զիս արդեամբ քո ,  
Մինչ Գրիգորի կ'ըսէր զայս , թրէֆի գոգողուն ձայնիւ կը կրկնէր նոյնը բառ առ բառ : Յետոյ դառնալով Գրիգորի , « Երանի՜ թէ , » ըստաւ , « լուսա զիս Յիսուս իւր արեւմտ մեղքերէս : »

« Կը լուսայ , կը լուսայ , » ըստաւ Գրիգորի , « Յիսուս չմերժեր երբեք իրեն զիմեւ : »

« Բայց ես բոլոր կենացս մէջ մեղանշած եմ , » ըստաւ թրէֆի , « եւ չեմ կարծեր թէ Յիսուս կը լուսայ զիս հիմա որ ծերացած եմ : Ի՞նչ կը կարծես , Գրիգորի , մի թէ Յիսուս կը լուսայ նաեւ ծերերը : »

« Այո՛ , այո՛ , » ըստաւ Գրիգորի յստով եւ վստահութեամբ , « Կը լուսայ անտարակոյս , քարոզչը ստեղծ կրկնեց զայս , այսպէս կ'ըսէ նաեւ քարոզչին բնաբանը : « Անոր Որդւոյն , Յիսուս Գրիգորի , արեւը կը սրբէ զմեզ ամէն մեղքէ : » Բաւական չէ՞ , թրէֆի , այս խօսքը , « Ամէն մեղքէ » , առանց խորութեան : »

« Ստուգել այսպէ՞ս գրուած է , » ամէն մեղքէ՞ : Եթէ այսպէս է , ուրեմն բաւական է , » ըստաւ թրէֆի :

Հոս թրէֆի եւ Գրիգորի լսեցին վայր մի : Խնդրոյն կարեւորութիւնը յախշտաւոր կը թուէր անոնց միտքը , եւ կը խորհէին լուեկայն :

Յետոյ Գրիգորի սկսաւ խօսիլ այսպէս . « Թրէֆի , հայրիկ , ընդէ՞ր կը դանդաղինք : օ՛ն , երթանք անոր եւ աղաչենք : »

« Որո՞ւ , » հարցուց թրէֆի , « քարոզչի՞ն : »

« Ո՛չ , » ըստաւ Գրիգորի , « Յիսուսի որ ներկայ է հոս , այս անեկիս մէջ . այսպէս ըստաւ ինձ քարոզչը : Եկու զիմեք առ Յիսուս , աղաչենք , պաղտաւնք , խնդրենք լուսլ եւ մաքրել զմեզ մեր բոլոր մեղքերէն : » Այսպէս Գրիգորի եւ թրէֆի ինկան Յիսուսի ոտքը զոր կը տեսնէին հոգով իրենց մօտ , եւ Գրիգորի սկսաւ աղօթել այսպէս ,

« Ով տէր իմ , Յիսուս , ահա մենք երկուքնք զիմեքով առ քեզ կը խնդրենք որ լուսա զմեզ մեր բոլոր մեղքերէն , վստահ լի այսպէս գրուած է քո Աւուր խօսքիդ մէջ . « Անոր Որդւոյն արեւը կը սրբէ զմեզ ամէն մեղքէ : » [Մաքրէ ուրեմն եւ սրբէ զմեզ : Դու ըսի նաեւ թէ , « Զայն որ կու գայ առ իմ՝ բնաւ դուրս պիտի չհանեմ : » կ'աղաչենք ուրեմն , մի մերժեր զմեզ հիմա : Մենք կը բաղձանք երթալ վերին հայրենեաց երանելի օթեանը , հաճէ լուսլ զմեզ այս երեկոյ քու սուրբ արեւմտիդ եւ ընել մեր հոգիներն սպիտակ քան զձիւն : Ամէն : »

« Ամէն , Տէր Յիսուս , » ըստաւ նաեւ ծերունին թրէֆի գոգողուն ձայնիւ , « լուս զմեզ , այս պատանեակը եւ զիս քու քաւիչ արեւմտիդ : լուս , կ'աղաչեմ , որ քան զձիւն սպիտակ ըլլանք : Ամէն : »

Աղօթէն ետքը , Գրիգորի ըստաւ ծերունոյն , « Թրէֆի , հայրիկ , հիմա պատկինք , քանանք խաղաղութեամբ , քանզի չունիմ բնաւ տարակոյս թէ Տէր Յիսուս լսեց եւ ընկալաւ մեր աղօթքը : »

Արդարեւ բարեբար Փրկիչը որ մօտ էր անոնց՝ լսած եւ ընդունած էր անոնց ջերմեանքը աղօթքը , քանզի երբ անկողին կը մտնէին , կը թուէր անոնց իւրաքանչիւրին լսել մեղմ ձայն մը որ կ'ըսէր , « Քաջալերուէ եւ ուրախ եղիւ , ներուած եմ քեզ մեղքերդ : »

Պիտէ շաքարահոտի

ԱՌԹՂԱՅԻՄ

Կը խնդրենք որ մեր արգոյ բարեկամներէն ոմանք ներողամտ լինին մեզի որ չենք հրատարակել Սուրբ գրոց այն ամէն համարներու մեկնութիւնները զորս կը խնդրեն մենք : Երբեմն բարեկամք կը խնդրեն մենք մեկնել այնպիսի համարներ

զորս արդէն մեկնած ենք Աւետարեանի նախորդ թիւերուն մէջ : Օրինակի համար , բարեկամ մը կը խնդրէ մենք մեկնել երբ . է . 5 համարը , բայց նոյն համարին լուսլ մեկնութիւնը պիտի գտնէ 1881ի Աւետարեանի սեպ . 6 թուոյն մէջ : Ուրիշ բարեկամ մ'ալ կը խնդրէ որ մեկնենք Սաւուղայ եւ Ենդովրի վնակին պատմութիւնը , զոր մեկնած ենք 1881 , փետ . 1 ի Աւետարեանի մէջ : Նաեւ Բ թագ . ԺԲ , 8 համարին վրայ մեր տեսութիւններն արդէն հրատարակած ենք 1881ի Աւետարեանի օգոստ . 2 թուոյն մէջ :

Կ'ուզենք մեր բարեկամաց փափաքները կատարել , որչափ հնար է , յայտնի է սակայն թէ յարմար չէ կրկնել այն մեկնութիւնները զորս մի անգամ հրատարակած ենք :

ԱՅԼԵԻ ԱՅԼԵԻ

Անցեալ նոյ . ամսոյ մէջ մեծ եղարքուն Արեւելեան Բուժէլիի կուսակալին նախակ մը զրկելով կը դանդաղէր որ այնչափ Մահմետականք կը գաղթէին Արեւելեան Բուժէլիին ի փոքր Ասիա , եւ կ'ըսէր թէ այս գաղթականութեան շարժման պատճառ էին ոճիրներ որ գործուած էին Մահմետականաց դէմ : Մեծ եղարքունին այս նամակին պատասխանելով Արեւելեան Բուժէլիի ներքին գործոց պաշտօնեայն կը յայտնէ թէ ակնարկուած ոճիրները գոյութիւն չունին , եւ կառավարութիւնն ամէն տեղ մեծ հոգ կը տանի պաշտպանելու Մահմետականաց պատիւը , կենանք եւ ինչքը , Գաղթականութեան բուն պատճառը սա է թէ Մահմետականք չեն հասկնար իրաց նոր կարգը , եւ չեն հաճիր որ ժողովուրդեան մընացեալ մասին հետ հաւատար զիրքի մէջ գրուին նոյն արտօնութիւններով եւ նոյն պարտականութիւններով : Նաեւ Մահմետականք կարող են բարձր գնով վաճառել իրենց հողերն Արեւելեան Բուժէլիի մէջ , եւ աժան գնով հող գնել փոքուն Ասիոյ մէջ : Մէկ ընտանիքի դաղթելը կը շարժէ ուրիշ ընտանիք մը գաղթելու , եւ այսպէս տակաւ առ տակաւ կը շատնայ գաղթողներուն թիւը :

Այս օրերս Գաղիոյ մէջ շատ մանուկներ կը մեռնին , այնպէս որ յիշեալ երկրին մի քանի մասանց մէջ մեռնող մանկանց թիւը բոլոր մանկանց թուոյն հարիւրին 27էն պակաս չէ : մինչ ամբողջ երկրին մէջ մեռնող մանկանց միջին թիւը հարիւրին 15 է : Մեռնող մանկանց համեմատական թուոյն ամենէն բարձրը ոչ թէ Բարիկի մէջ , ինչպէս բնաւոր էր կարծել , այլ Նորմանտայ գաւառաց մէջ է : Մահկանց այս մահը մեծ հարուած մը կու տայ Գաղիոյ ժողովուրդեան , եւ մօտերս հրատարակուած վիճակագրութիւններէն հաւանական կը թուի թէ Գաղիոյ բնակչաց թիւը նուազած պիտի գտնուի այս գարուն վախճանին :

Ասիոյ իբր երկուք ու կէս տարի առաջ Ամերիկեան ձկնէլի անուն շոգեհաւը , երբ խուզարկութեան համար Ասիայէն Եւրոպա կ'երթար Սիպրիոյ հիւսիսայն Սրճային ովկիանոսին մէջէն , խորտակեցաւ , եւ անոր պաշտօնատարաց եւ նաւատեսաց մեծագոյն մասը մեռան Սիպրիոյ ծովեզերքը Լեւոն գետոյն բերնին մօտ : Ծովեզեան հրամանատարին եւ ինը մարդոց մարմինները պահուած էին սառած վիճակի մէջ մինչեւ անցեալ տարւոյ նոյ . ամիսը : Այդ ժամանակը երկու նաւային պաշտօնատարք , որ զրկուեցան Միացեալ Նահանգաց կառավարութենէն , յիշեալ մարմիններն առին զահուկներու վրայ եւ իբր մէկ ամիսէն բերին Իրքուզք , որ է Սիպրիոյ մայրաքաղաքը : Հոն զրուեցան մարմինները մետաղեայ անուակներու մէջ , եւ անալ

տարուեցան Սիպրիոյէն , Բուսիայէն եւ Գերմանիայէն ի Համպուրկ , եւ անալ շոգեհաւով տարուեցան Ամերիկա : Բուսք եւ Գերմանիոյ շոգեհաւ մեծ յարգանք եւ սէր ցոյց տուին Ամերիկայի նաւային պաշտօնատարաց , եւ ժողովուրդն ամէն տեղ զարթոյն պատկերով եւ ծաղիկներով ծածկեցին զաղաղները :

ԶՍՅԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ Ի ԿՈՎԿԱՍՍ

Տնտեսական մեծ եւ կարեւոր գործ մը եղած է Բուստամանի համար Կովկասեան գաւառներուն մէջ չայի (թէի) մշակութիւնը , որ եւ , ըստ լրագրաց օմանց , յաջողած է մանուսնդ ի Սոգոմ բուստանական պարտէզներու եւ առանձին օմանց պարտէզներուն մէջ , այնպէս որ յայտնի է հիմա թէ այս տունկին այլեւայլ եւ ընտիր տեսակներն հասցունել չէ անհնարին Կովկասեան գաւառներուն ոչ այն մասին մէջ միայն , այլ եւ ուրիշ մասերը որ քաջ յարմար են այս տունկին մշակութեանը , ինչպէս մանուսնդ անդր քան զԿովկաս գէյ յարեւմուտու Ալազան տուն հովտը , որ կ'ընթան շատ նման է Զինու կլիմային :

Զայը մշակելու եւ պատրաստելու բուն եղանակը դեռ քաջ ծանօթ չէ այն գաւառներուն մէջ , ուստի Կովկասու երկրագործական ընկերութիւնը խնդրած է կառավարութենէն զրկել հոն մշակութեան այս ճիւղին հմուտ զոք , որ բուն կերպին ուսումը մուծանէ այն երկրի : Դուրսէն Բուսիա բերուած չային մեծ քանակութեամբ եւ սպառման եթէ նախիք , զարմանալի կը թուի թէ ինչպէս մինչեւ ցարդ չտարուեցաւ փոյթ բուն տէրութեան մէջ յառաջ բերել այս տունկը , քանզի չէք տարակոյս թէ կրնար յառաջ բերուիլ , եթէ ոչ ընտիր , դէթ ստորին տեսակը , որոյ համար Բուսիա տարին իբր 5,000,000 ռուպլի կը հատուցանէ Զինու : Առաջարկուած է նաեւ Զինական գաղթականութիւն մը բերել Կովկասու կողմերը , այնպէս որ տունկին բուն մշակութեան եւ պատրաստութեան եղանակին դէմ կասկած չմնայ :

ՅԱՆԿԱՐԾԱԶԱՍ ՄՍՀ

1884 տարին դժնեայ գիտնք ողջունեց զՊարտիզակցին : Այն ինչ փարատիւ սկըսած էին Պարտիզակցի հորիզոնէն մթին ամպեր , այն ինչ սրբած էր Պարտիզակցին իւր աշխրհն առաջնորդ եւ իւր պաշտպան անձանց համար թափած արտասուքներ , աւա՛ղ , յու՛նի : Զին մի տխուր տեսարան պարզուեցաւ իւր աշաց առջին , եւ տունկանց ուրախութիւնք ի չէք դարձան Մ . Մկրտիչ Էփ . Տ . Յակոբեան իւր մահականացուն կնքեց յանկարծ ի հասակի 58 ամաց ի խոր սուգ համակելով իւր զերդաստանն եւ զաւակներ եւ միանգամայն ողջոյն Պարտիզակցի : Այս անձի մահն մի մեծ կորուստ է Պարտիզակցեայն , զի նա էր իբրեւ հայր որդեակ : Երբ նորա դաճաղ կը տարուէր յեկեղեցի , ամէն տան պատահանէ ողբոց ձայններ եւ սրտաճմլիկ գոչիւններ կը լսուէին : Ոմն կ'ըսէր , Մարեցա՛ւ իմ յոյս , այլ ոմն Գնա՛ց իմ պաշտպան , եւայլ : այսօրինակ ուրիշ սրտաշարժ խօսքեր կ'արտասանէին :

Գիւղիս բնակիչք առ հատարակ իրենց առ այս անձ ունեցած անկեղծ սէրը ցուցուցին նորա յուզարկուարութեան տունկին : Տեղւոյս Աւետարանականաց Բ . վարժարանի եւ Հայուհեաց վարժարանի պատուարժան տնօրէնք փակեցին իւրեանց դպրոցներ եւ առնելով աշակերտները գտնցին հանգուցեղոյն տունը , եւ ապա յեկեղեցի : Դիւղիս քարոզչն եւ Աղգ . վարժարանի ուսուցիչ Արթ . Եղիշ վարդապետ Դուրեան մի վայելուչ դամբանական խօսեցաւ եկեղեցւոյ մէջ , եւ ապա այլ ոմն մի այլ դամբանական : Յաջորդ օրը յու՛նի . 50 , երկուշաբթի , ի ժամ եօթն

թաղման հանդէսը կատարուեցաւ ամենայն ջրով, ուր դարձեալ խօսուեցան մի քանի ազգութեան անդամները:

Մ. Մկրտիչ էֆ. Տ. Յակոբեան էր ազգաւոր եւ նախանշաւոր բարեկարգութեան ու կանոնաւորութեան, եւ ունէր անկողնակալ ոգի: Երբէք չէր դնէր խտիր ու եւէ կրօնական յարանուանութենէ: Եղիշ անձանց մէջտեղ սիրելով ամէնքը հաւատարմակալ ու յաւանք եւ դատարարակալութեան արժէքը ու քաջ գնահատելով ամէն զորհուրդին եւ ներութիւն յանձն տաւ իւր օրհուց կանոնաւոր դատարարակալութեան համար, եւ յաջողեցաւ իսկ, զի արդէն անոնք ազգիս զաւակաց յաջողակ եւ ձեռնհաս դատարարակալ եւ գովելի վարուք եւ ազնիւ բնավորութեամբ:

Մաղթեմք որ ամենակալն Աստուած բարեհաճի միմեզ: Կանգնուցելոյն վնասեալ գերդաստանը եւ զգիւղացիս:

Շատ ազնիւ կ'ըլլայ որ միշտ յիշենք մեր Տէրօջն սախօքը, «Երանի այն ծառաներուն զորս երբ Տէրը գայ, զանէ արթնան»: Յայնմ է թէ մահը միայն մի քանի մարդոց համար չէ, այլ համաշխարհական է: Բայց մահուանէ ետքն ալ կեանք կայ, հանդերձեալ աշխարհ մի եւս կայ անդր քան զգերեզման: Մարդուս կեանքն անվախճան է: Ով կ'ըլլայ, քարոզիչք եւ իշխանք, որ ժողովուրդին առաջնորդեն էք, մի մտնուք որ դուք եւս պիտի անցնիք հասարակաց այս շաղկէն, ուստի արթնան եւ պատրաստ կացէք եւ ձեր հսկողութեան յանձնուած ոչխարներն եւ գաւառիքը հաւատարմութեամբ եւ մաքուր խղճիւ արածեցէք բանիւ եւ օրինակաւ: Ով մարդ, ով որ ինչիս, թէ մեծ եւ թէ փոքր, թէ հարուստ եւ թէ աղքատ, թէ զիտուն եւ թէ աղքատ, մահու համար պատրաստութիւն տեսիր, որ երբ հասնի քեզ մահն խրոխտ զիմք եւ մահազալ ի ձեռին, կարող լինիս ըսել այսպէս:

«Մահուան գալուն ինչո՞ւ ցաւիմ, Զայնէն ալ սարսափիմ: Փրկչն եկած մէկ ձայն մըն է, Որ զիս իւր քով կանչէ»:

ՅԱԿՈԲ Ա. ԳԵՌՈՐԴԵԱՆ  
Պարտիզակ, փետ. 1, 1884

### ՀԱՆԴԵՍ ՏԱՐԵՎԻՍԻՍ ԱՄԱՍԻՍԻՆ ԵՐԻՏՅԱՍՏՐԻՍԻ ՀՈԳԵՍԻՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ամայս 19ին տեղւոյս Աւետարանական ժողովարանը մի հանդէս տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան առաւել քան 400 անձանց: Հանդէսը սկսուեց Կիրակնօրեայ դպրոցաց երիտեւ աշակերտներուն երգերով եւ արտասանութեամբ արձակ եւ ստանաւ որ այլ եւ այլ հաւատածոց զորս ի բերան ուսած էին աշակերտք, եւ ապա եղաւ պարգեւարաշխարհիւն: Ընծայք պատրաստուած էին եկեղեցւոյ կեդրոն կանգնեալ երկու փարս մայր ծառերու ներքեւ, որոց

ճիւղերն զարդարեալ էին ճրագներով, եւ խրեանց փայլունութեամբ կը համաձայնէին այն ուրախութեան ժպիտներուն որք կը նշմարուէին աշակերտաց զիմաց վրայ: Յետոյ կարդացուեցաւ ընկերութեան տեղեկագիրը: Սոյն ընկերութիւնը սկսած է տարիներ առաջ Զանիք մի քանի Աւետարանական երկրաստորգաց, եւ մօտերս առած է կանոնաւոր կազմակերպութիւն մը վերոյիշեալ անուամբ: Ընկերութեան նպատակն է օգնել կարօտեալց եւ մասնաւորապէս աշխատիլ ուսման եւ դատարարակալութեան տարածման համար: Ընկերութիւնն այս տարի զրկեց երկու աղքատ աշակերտ Մարտանի բարձրագոյն դպրոցը, եւ այս աշակերտաց ծախուց համար կուտայ գրեթէ ութ լիրա: Մէն մի անգամ պարտի տալ շաբաթական առ նուազն մէկ բաժին (10 փող): Այժմ ընկերութիւնն ունի 40 անգամ որք ի միտին կուտան շաբաթը 20 դաշեկան, բայց յայտ ունիմք թէ օր քստ օրէ պիտի ընդարձակի դործը:

### ՏԵՍՏԱՐԱՆ ԴԱՌՆ ԽԱՅԻ ԵՒ ՓԱՌԱՅՆ ՅԻՍՈՒՄԻ

Մի քաղեր խոր քան, լեր քաջ ու արթուն, ով մեղաւոր դուն. Գրեա Գողգոթա, տես հոն մատակայ, խաչին վրայ ինչ կայ: Զէ ինչ բնական, կախողան է ան. ի՞նչ խեղճ տեսարան. Բարձր կ'երեւնայ գագաթին վերայ մէկն արեւնուայ. Դէմքն է վայելուչ, անխօս, անտրտած կեցած, լուսն ու մուշ: Խանեալ բաղմամբ, «Խաչու», ըսին, «թող» ծաղիկն իւր կող: Աչքն է կիտաւաց, վրդ վար կախած, մէջ առաջակաց: Մօր գլխուն գալիք կար սրտածմիկ, սրտին մէկ հատիկ Զարնի մտնեցաւ, կըրեց վրտ ու ցաւ, ի խաչ բարձրացաւ: Մեղքը չափն առաւ, ամէն բան եղաւ, զո՞ւ մեղաց մեռաւ: Արեգ ծածկեց լոյս, լոյսը տըւաւ խոյս, գիտողք են անյայտ: Էր երկիր թիգաց, երկինք որոտաց, գերեզմանք են բաց: Սոսկալի՜ է բան, մարմինք կ'երեւնան, որք շատանց մեռան: Վարագոյրն պատառ, դռներն են բացուած, Յոյն հեթանոսաց Դէպք են աշարիւք, չեն մէկ ու երկուք, անշուշտ կան խորհուրդք: Եղան ամէն ջանք, կատարեցան բանք, մրցեցան մահ, կեանք. Խաչին վրայ իրաւ անմեղն որ մեռաւ, մեղքը վարձքն առաւ: Մահուամբ մեռաւ մահ. չիք մահու մէջ ահ, մարդս եղաւ անմահ: Մեռան մահն ու մեղք, ինչպէս Սատան, դեւք, բուժեցան մեր վերք: Զի կ'ընկալին, պատուական, անգին, առ օրհնեալ Հոգին: Երբ մահուամբ մեռաւ, վեր երկինք թըւաւ, մեծ անուն տաւ: Զի այս մեղապարտ, չունէր բիծ, արատ, անմեղ էր անպարտ: Արդար Տէր Աստուած օրհնէր կ'ըրած, մահ կ'ընկալէ վարձ: Բու մեղքերդ առին խաչ, անկէք, տարին Անոր վրայ դրին: Անհուն ալ վերն ընդունեց իրեն այս մեծ փախարհն: Եղաւ նա արդար օրինաց դադար, տիրեց շնորհաց դար: Զըմնաց մեղ պարտք, միշտ երազ արագ առնել պատարագ: Զի խաչեալն Յիսուս եղաւ կեանք եւ յոյս, աչաց մըտաց լոյս: Դաւեց մեղք, յանցանք, սրեց խղճմըտանք: ալ չունիս վրտանդ: Հաւատա, սիրէ, սիրաւդ նըլիւր որ քեզ կեանք տիրէ: Սիրով կըրէ խաչ, մի փախար ձախ յաջ, խաչով կ'ըլլաս քաջ: Կեցիր խաչին տակ, չես ելլեր դատարի, խաչն ետքն է թագ: Մեղաւոր, կանկ առ, տես, Յիսուսն արդար առին խաչէն վար: Տարին դըրին զոն Ար'մաթացոյն տան հարուստ գերեզման, Որ նոր կ'ընեւած, քարէ կ'ը փորուած, հոն մարդ չէր գրուած: Տէրն եղաւ անտես, թըւեցաւ այնպէս թէ ալ չիք յոյս մեղ: Երեք օր կեցան իրարու նըման Յիսուս եւ Յովնան: Անխուով եւ անգար, Յովնան՝ ձըկան փոր, Յիսուս՝ երկրի խոր: Արդ մէկշաբթուն լոյս բերաւ արշալոյս, յարեաւ Տէր Յիսուս: Երբ եկան կանայք, հաւատացեալ տիկնայք, տեսան անդ հրեշտակք: Բարն էր գըլուրած, գերեզմանն բացուած, պահապանք խուլած: Հրեշտակ կը գոչէր թէ «Յիսուս ողջ էր, մեռելաց հետ չէր: Գընաց Գալիլեա զի կանխած էր նա սիրելեաց նորս: Արդ դուք, ով կանայք, դուք որ նախ կերպ արգելեալ ճաշակ: Այս լուրն ալ առէք դուք, չուտով տարէք, Տէրն յարեալ, ըսէք: Զէ այս ծածուկ դաղաւ, Յիսուսն է անցալի, ալ դուք չէք դժբաղդ: Տէրն ըրաւ հրաման թէ մեռեալք համայն պիտի կենդանանան: Գերեզմանք տըլին պատգն առաջին, մարմինըն փրկչին: Զայս կարգաց հրեշտակ, հասան տարեկայք, դուան անդ դատարի: Անոնք ալ առին պատգամն հրեշտակին, ճիշդ նըման նըմին:

Հանդիսակալք քաջակերեցին զմեզ խրեանց առատ սրտեղեկներով, որոց գումարն հասաւ երեք եւ մէկ քառարդ լիրայ: Հանդէսն վերջացաւ կարօտեալ էֆ. Մարտանի քաջակերական ատենախօսութեամբ եւ ընկերութեան ատենապետին, Գաւար էֆ. Թիւրխտանի, շնորհակալութեան ուղերձով: Աւետարեցի ընկերացոյց կը ներկայացնեմք փորձ մը, թէ ինչպէս միտ լինին կը պատկուր յաջողութեամբ, թէ եւ զայն կազմող անհատք լինին տկար եւ անգոր, եւ թէ ինչպէս կըրնան տարրեր յարանուանութիւններէ երկրաստորգներ միաշաղ եւ մէկ որով եւ ջանադիր լինել վստի վանելոյ ազգին ու խելիմ թշնամին, ազիտութիւնը ինչպէս թէ բազումք ի բաց թողով հակառակութիւններն եւ անօգուտ վէճերն, միանալին իրարու հետ եւ մեր այս տկար օրինակն ունենար բազմաթիւ զօրաւոր հետեւողներ:

Ընկերութեան գրագիր  
ՅՈՒՀԱՆԵՍ Յ. ՄԱՆՍՍԱՃԵԱՆ  
Ամասիա, յունի. 29, 1884

Նոյն այս միջոցին Մագդաղենացին կայնած տեսաւ մին, կարծեց պահ'պանէ կ'ը, հարցուց, «Տէրն ո՞ր էր. ո՞ր տեղ կ'ըրեր»:

Փառաց Տէրն իսկ այն տըւաւ պատասխան. կոչեց, «Մարիամ, Հոս մի՛ տնտնար. մի՛ հոս, մի՛ կեանք, եղբարքս լուր տար. Ըսէ, Տեսի լոյս, իմ հաւատքս, իմ յոյսս նոյն Բրիտանոն Յիսուս: Կուգայ Գալիլեա որ ձեզ հոն տեսնայ, յետոյ համբաւնայ:»

Մարիամ աղեցաւ, ցնծաց, բերկրեցաւ, խնդաց ու լացաւ. Լուսն հաւատացեալք, կազմեցին խորակ, գոցեցին դռնակք: Խորհուրդ խոր խորին խորհել, խիստ խրթին, խաւարեալ խորին: Մըտաւ մին յանկարծ դուռ ճար չըբացուած, եւ մեղմիւ տաց, «Խաղաղութիւն ձեզ, զիս զրկողին պէս առաքել զձեզ:

Տամ ձեզ զօրութիւն եւ իշխանութիւն շնորհիւ Սուրբ Հոգւոյն. Եկէ՛ք ինձ հասէք, ձեռքերս, կողս տեսէք որ երթաք ըսէք, Լսեցինք, տեսանք, քննեցինք, զիտացանք, տալ խօսեցանք:

Ով հօտը տըկար, պատգամըս զայս առ, համայն աշխարհ տար. Թէ՛ Յիսուս մեռաւ, բայց չուտով Յարեաւ, մեղ ցնծում բերաւ:»

Հոս չէր այս անգամ անհաւատ անդամն, սակայն միւս անգամ Զըմնաց անմաս. հաւատաց թովմաս, եղաւ խելահաս. Թուով մեռաւ անհաւատ տեսան երկնային փեսան:

Մինչ օր մ'ալ գընաց լեռան Զիթենեաց, համարածաւ յանկարծ. վընս'մ տեսարան, չըբեղ աննըման, խաչ ու մահ չէ ան: Ով խեղճ մեղաւոր, լեր դու մերձաւոր տեսնան փառաւոր: Գընաց վեր հրամանն հրեշտակաց համայն որ պատրաստ ըլլան. ձօժան նիզակ, տէգ, սընան մերովքէք, թաչին քերովքէք:

Ձեռք առնուն սընար, սըրինգ, փող, քընար, հնչեն անդադար. Մեծ խուճեր կազմեն, կարգ, օրէնք պահեն որ չուտ արշաւեն. Կառք լուսավառ, հրեղէն, երկվար, իմանեն աշխարհ: Յայնմամ Գարբիէլ եւ մեծ Միքայէլ ըսին, «Է՛ վայել. Խիշն մեղ ճարտար առնենք խուճ եւ սար, ինչենք դէպ ի վար»: Հնչեցին համայն փողերն համաձայն, աղաւարտութեան, երկինք եղաւ թուռք, հասան դուռք ի դուռք էակք գուարթունք. Հրեշտակաց համայն քաղցրաճիւղն ձայն եկեալ համաձայն:

Պար մեծ խմբով, նոր երգ երգելով ուրախ գէմերով. Անթիւ թուրով վեց թեւանք թեւով թեթեւ թըւելով. Սըլացան յաշխարհ, դէպ ի լեռն ճարտար, ուր որ Յիսուս կար: Հրեշտակք երկնային էակք լուսածինք, յերկրէ ի յերկինս, Դով քով կեցան իրեւ ծիածան, թափար կազմեցան, Անու թաղցրածայն հոգեղինաց ձայն մեղմ ու համաձայն, Երգեց դաս ու կարգ, սընանք լուր, նոր պատիւ, նոր փառք: Ձենեալ Գառնուկին, յաղթող էակին կրկին ու կրկին: Յայնմամ փառաց Տէր իւր վերջին պատուէր տըւաւ, եղաւ վեր, Ամսով պատեցաւ, փառաց կառք հեծաւ, երկինք բարձրացաւ: Աշակերտք վախցան, աչք անկած կեցան, մինչ եղաւ մի ձայն. Լուսաղգեալ մի զոյգ սուրբ պատգամաւոր ըսին, «Ընդէ՛ք դուք, Իրր անգէտ, անուս, կ'ընէք տարակոյս, հայնք վեր անյոյս: Զեր հաւատք, ձեր լոյս, վէմն ու խըրտալոյս, Տէր Բրիտանոն Յիսուս ճիշդ եղածին պէս պիտի գայ առ ձեզ փառաւոր այսպէս:»

Ըսին մեծ փութով, վերացան շուտով, սուրբ հանդիսին քով: Հանդէս բերկրով, յոյժ ուրախով, ցնծութեամբ է լի: Ամէնն հագուած նուրբ, ձերմակ բեհեզ, Սուրբ, գոչեն, Սուրբ, սուրբ, սուրբ,

Սուրբ Աստուած եւ մարդ երկնից փառքն ու զարդ, Հըգոր մարաջախտ, Արեգակն արդար, կենաց հաց եւ ծառ, ո՛ր անարատ Գառ. Անըկելիւր, անվերջ, կանթեղ, լոյս անշլջ տիեզերաց մէջ. Ովաննա՛ խաչին, Տէր Յիսուս Փրկչին, մեր վեհ Արարչին. Փառք անուանք, Տէր, յերկիր յերկինս վեր ալ լուրիսներ. Երկնայինքս մեղ կ'օրհնենք ու կ'երգենք, քեզ կ'երկրպարգենք:»

Յայնմամ Հայրն փառաց, մեծ փառքով տաց, «Ով սրբիդ Աստուած, Լոյսն իմ էութեան, կանգնի՛ր մարդկութեան անկեալ ընտելութեան. Բաղք եւ հաճելի, սիրուն ցանկալի, սիրտս սիրովք է լի: Այգիդ կը թեցիր, հնձանն լեցուցիր, միանալ կոխեցիր:»

«Այո՛, Հայր բարի, այս վեհ գործն արի միայնակ ըրի. Կա՛մք կամաւս տարի, ես մահուամբ ըրի գերութիւն գերի. Խաչ, մահ ես առի որ վըճիռդ չաւրի, մարդս տարի ձըրի. Սննդական զոհովս ահա եկի հոս լինել բարեխօս Աշխարհիս համայն, բայց փրկել միայն զայնս որ հաւատան: Արդ կ'աղաչեմ ես, Հայր, կ'ընդունի՛ր ներս զիս եւ խմբներս. Կա՛մ ինձ մրցանակ միշտ եւ շարունակ, յաղթողաց ալ թագ:»

«Այո, հոս մատիւր, Որդիդ իմ ընտիր, հանգիստըս մըտիր. Տըւի քեզ այսօր, փառաց մեծ աթոռ, նիստ ընդ ալմէ Հօր: Մինչ կատարուի բան, թշնամիք ըլլան սոխ պատուանդան. Տիրէ դուն երկնից, երկրիս, բոլորից աղագաց համայնից. Դատէ մարդիկ, դեւք, թագաւորք եւ պետք եւ սահմարամետք. Նոյն իսկ քեզ է անկ, բեր մոլոր ոչխարք, ըրէ ինձ ծառանդ. Կ'ընդունիմ ես այն արդեամբ քոյ արեան քաւութեան միայն. Նըլիւրեցի արդ քեզ թագ ծաղկադարդ, թագաւորեց ալ վարդ:»

Յայնմամ դուցեցին դարձեալ եւ կրկին երկիր ու երկին. «Փառք մեծ Աստուծոյն, Հօրն եւ իւր Որդւոյն եւ Սրբոյ Հոգւոյն. Մի Աստուածութեան, սուրբ երկրորդութեան, միշտ եւ յաւիտեան. Յոյս, լոյս թող առնեն մեղաւորք ամէն այս տեսարանէն:

Հ. Կ. Բ.

Ամերիկա  
Այս արանաւորը Արաւոյ լուսնին Եւանգելիս կ'ընայ երգեալ:

## ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փետ. 14 ըստ Յուն. եւ փետ. 26 , ըստ Լատ., 1884

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆ ՅԱՆԳՂԻԱ

Անգղիոյ երեսփոխանաց ժողովոյ մէջ այս խնդրոյն վրայ յետ երկար վիճարանութեան, որ տեւեց գրեթէ երկու շաբաթ, ներկայ կառավարութիւնն իւր տարտամ աշխարհավարութեան համար պարտաւերլու առաջարկութիւնը փետր. 8/20ին մերժուեցաւ 262 քուէի դէմ 51 քուէով: Պաշտօնէութեան այս յաղթութիւնը կ'ընծայուի այլեւայլ պատճառներու:

Նախ, քանի մ'օր առաջ Մր. Կլատտոգոն ըբաւ շատ նշանաւոր եւ ճարտասան ատենաքանուկ թիւն մը, յորում ցուցուց թիւ մինչ կառավարութեան հակառակ կուտակցութիւնը կը պարտաւէր պաշտօնէի աշխարհավարութիւնը, ինչ չունէր սր աշխարհավարութիւն մ'առաջարկելու Անդ լիական կառավարութեան նպատակին, ըսաւ Մր. Կլատտոգոն, ելած է միշտ վերահաստատել Եգիպտոսի կառավարութիւնն, եւ ապա քաջուիլ այն երկրիւն Այն նպատակն առաջի աչաց ունենալով պաշտօնեայք ջանացած էին միջամտել Եգիպտական կառավարութեան աշխարհավարութեան որչափ հնար է քիչ Սախայն Հիքս փաշայի բանակին պարտութեան ետքը Անգղիական կառավարութիւնը ստիպուեցաւ Եգիպտոսի զինուորական եւ եկեմտական վիճակին պատճառաւ յայտարարել թէ Եգիպտոս դարձեալ ձեռնարկելու չէր նուաճել զՍուտան, եւ յետ պարտութեան Պէյքէր փաշայի բանակին մերձ ի Սուաքիմ, եւ յետ բնաջին լինելոյ Սինգաբի պահսպան զօրաց, Անգղիայի կառավարութիւնը հրամայն րրած էր որ անմիջապէս Անգղիական զօրք զըրկուին Դոնգարի պահսպան զօրքն աղատելու։ Մր. Կլատտոգոն շատ զովեստոր խոտեցաւ Կորտոն փաշայի վրայ, եւ մեծ պտտահութիւն յայտնեց թէ նա պիտի յաջողէր։

Յետոյ ի մէջ պալոց Մր. Ֆոսդէրը ըրաւ զօրաւոր ոտենարանութիւն մը, յորում յայտարարեց թէ ԴէԼ ԷԼ Քէպլրի պատմա-րադպէն ի վեր միայն Անգղիացիք ունէին զօրութիւն Եգիպտոսի մէջ, ուստի եւ մի-այն անոնց վրայ կը մնար բարեւը կառավարութիւն պահելու եւ երկիրը պաշտ-պանելու պատասխանատուութիւնը։ Յայտարարեց նաեւ թէ Անգղիոյ ներկիւր կառավարութիւնը չառ կաման հակցած է իւր սպարապանութիւնը, բայց հիմա սրտորստ է կատարել իւր պարտակա-նութիւնը թէ Եգիպտոսի Ժողովրդեան եւ թէ Անգղիական պետութեան շահին պաշտպանեալու համար։ Յուցուց նաեւ թէ մինչ հակառակորդ կուսակցութեան մարդիկ խտրել կը քննադատէին ներկիւր պաշտօնեաներն, իրենք պտտարստ չէին ըսել թէ ինչ պիտի ընէին եթէ պաշտօնի մէջ ըլլային։ Ուստի յարեց Մր. Ֆոս-դէր թէ ինք իւր քուէն պիտի տար ի նը-պատ կառավարութեան։

Ս. յսպէս պաշտօնէից աշխարհավարութեան վրայ տրուած բացատրութիւնը եւ Սուտանի այլեւայլ կողմերը գտնուած ինքիպառական պահապան զօրքն տղառեւեմ մասիկ Սնգզիպական կառավարութեան կողմէն ցոյց տրուած զօրծ ունէութիւնը համոզած են երեսփոխանաց ժողովոյ անգամայն եւ Սնգզիոյ ժողովրդեան մեծագոյն մասն, թէ լաւ է պաշտպանեմ Ներկից պաշտօնէութիւնը քան տառապելի պայն:

ԳՈԳԱՐ ԱԶԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ  
ԶՕՐԱՑ ԴՐԿՈՒՄԸ

Անցեալ չարաթ ծանուցինք թէ Անգղիական կառավարութիւնն որոշած էր Անգղիական զօրք զրկել ի Սուաբիոյ ապստեղա ճամբար Դոգարի եղիպտական պաշտպան զօրքն, որոց օգնութեանն հասնելու ի զուր աշխատեցու լիւտ։ Կինքէն փաշա իւր եղիպտական բանակաւ։ Կը յուսացուէր որ Անգղիականն զօրքն, ընդ ամենայն 4,000 հոգի ի Սուաբիոյ պիտի հասնէին երկուշտրթի օր, փետ. 7/18ին, եւ հետեւեալ օր սլոնի տարուէին Իրինգիդադի փոքր կղզին։ Հետեւեալ օր զօրքը պիտի անցնէին Դըրինգիդադի եւ ցամաք երկրի մէկտեղութեանու ճամբանէն, եւ կը կարծուի թէ պատրաստ սլոնի րոպայն փետ. 12/24ին։

կիրակի օր քաղել գէտի Դոգար ծովէ  
լըր հինգ ժամ հեռու: Կը յուսացուէ  
նաեւ թէ Դոգարի պահապան զօրքը կա  
րող պիտի ըլլային զիմանալ մինչեւ Անգ  
ղիակի զօրաց հասնելը: Անգղիական  
կառավարութիւնն որոշած է օր Սըր Է  
վըլին վրեժի հրամանատարութեան տա  
գանուած Եգիպտական բանակը չերթա  
լԴոգար ազատելու զրկուած Անգղիական  
զօրաց հետ, վասն զի այս Եգիպտական  
բանակը կազմուած էր ոչ զվուստան, այ  
բուն Եգիպտոս տաշտոյաննելու համար:

Այս որոշումն մեծ արտաբեկութիւն պատճառած է եգիպտական բանակի Անգղիոյցի պաշտօնակալներուն, զի կը կարծուէր թէ այս պիտի ըլլար լաւագոյն արտեհնութիւն յորձեւում եգիպտականոր բանակը, եւ տեսնել թէ այս բանակին պիտի տրուէ քաջութեամբ պիտի կռուէին թէ ոչ:

ԿՈՐՏՈՆ ԶՕՐԱՊԵՏԻ ՊԱՇՏՕՆԸ

Ամսյոյ 2/14ին Անգղիոյ խորհրդարանի առջեւ դրուեցան մի քանի թուղթեր ու յայտնի կը ցուցնեն թէ Կորտոն զօրապետ էի՞նչ ընելու զրկուեցաւ ի Սուտան: Այժմ յիշոց առաջինը յիշատակագիր մ'է զոստորատեց Կորտոն զօրապետն երբ իջկալտոս կ'երկարար, եւ յորում կը ցուցն թէ ինք ինչ կը խորհի թէ սկսեալ է ընել Սուտանի մէջ:

Կորստն զորապետ կ'ըսէ, «կը Հասկը  
ճամ թէ Անգղիական կառավարութիւն  
վերջնական որոշման մ'եկած է Սուտան  
բնիկ ցեղերուն տակ իրենց ան  
կախութիւնը, եւ թէ այլ եւս թոյլ տլի  
տի չտայ ինքիպետական կառավարութեա  
միջամտել անոնց դորձերուն :

Իմ գտադափարս այս է որ այդ երկրի կառավարութիւնը վերստին տրուելու աչն այլեւայլ փորը Սուլդաններուն ու կային երբ Մէհէմէտ Ալի նուաճեց զՍուտանն, եւ որոց գերդաստանը դու եւ կան, եւ թէ թոյլ տրուելու է այս Սուլդաններուն որ ընդունին կամ մերժեն Մէհէտի գերիշխանութիւնը, ինչպէս որ յորմար կը թուի իրենց, որովհետեւ այ Սուլդանը բան մը պիտի չնահին զՄէհմէտը ընդունելով իբրեւ իրենց վեհապետը հաւանական է որ անոնք պահեն իրեն անկախ դիրքը: Այսպէս Սուտանին բը նստիլէն երկու կառավարութեանց պիտի բաժնուի, այսինքն մէկ կողմէն այլ եւ այլ գաւառաց Սուլդաններն, որոց իւրաքանչիւրն կը պաշտօնաւէ գլուր անկախութիւն, եւ մէկը կողմէն Մէհէտին, որուն նպատակն է անոնց ամենուն վրայ տիրել: Զէնք եւ առավարմթ երբ որ կը գտնուի զանապան պահապան զորաց քով, յանձնուելու են Սուլդաններուն աչն նահանգաց որոց մէջ կը գտնուին: Սակայն իտարդում եւ Գասապու քաղաքները Մէհէմէտ Ալիի յայլման տան ժամանակն ետքը չ'նկատ են, եւ որովհետեւ այլ քաղաքաց եւ Տոնիկոյայի մէջ եղած չեն տիրող գերդաստաններ, դժուար է որոշել թէ որու տրուելու են այդ տեղերուն հրապկնուց մթմբանոցները: Եւստ

գոյնն է յետաձգել այս քաղաքներում մասին ու եւ է որոշում, մինչեւ որ բընախիշքը իրենք ժամանակ ունենան իրենց քաղաքաբար յայանելու: Արդ, եթէ այլեւայլ գաւառացի կառավարութիւնը նախկին Սուլդաններուն սերնդոց դառնայ եւ եթէ այս Սուլդանները մերժեն ճանչնալ Մէհմութի իրենց վրայ խնդուել իրաւունքը, քիչ տարակոյս կրնայ ըլլալ որ Մէհմութի պիտի քանայ ճատատուել իւր իշխանութիւնը անոնց վրայ, եւ պիտի ընդգրկանայ Սուտտին այլեւայլ մասանց մէջ գտնուած 28,000 եգիպտական սպանազան զորաց ետ քաշուելուն: Իմ կարծիքս այս է թէ այն զինուորացի մեծագոյն մասը, որ կուտեցան Մէհմութի հըրամանատարութեան տակ Օպէյսի մասն պիտի չուզեն ինքզինն անցնի, եւ թէ այսպիսիք 5,000 կամ 4,000 մարդէ աւելի պիտի չլլան, նաեւ կը կարծեմ թիւատուել զլիաւորապէս պիտի բազկանան սեւ զօրքէ, որք դասալիք եղած են, եւ ոչք, եթէ նպատաւոր պայմաններ առաջարկուին անոնց, կառավարութիւն կողմը պիտի յարին: Պիտի աշխատում պահովութեամբ եւ քաջել Նգիպտական զօրքը եւ պաշտօնատարներն ճանդերձ իրենց կանխիք եւ դաւակցօք, եւ զայս ընել եթէ Մէհմութի է, առանց կուտելու, բայց եթէ Մէհմութի կուտակիցները Նգիպտական

զօրաց վրայ յարձակին անոնց և տքաչուան  
ժամանակը, մենք պարտինք ընդդիմա  
նալ այդ յարձակման:

Անդգլիայ կառավարութիւնը չափ իրաւամբ որոշած է որ Եգիպտոսիան զօրադուռդք եւ սպայք քաջուրն Սուլտանէն Սուլտան ընդարձակագայն է քան զլիւեր մանիւր, գլխաղին եւ զՍպանիոյ միանգաւայն, եւ է անիւրրի ըստ մեծի մասին եւ չկրնար կառավարութիւն ըսյց թիէ գիկ տատորի մը ձեւամբ, որ կրնայ ըլլալ թաղէ կ եւ թէ գէշ: Եթէ այդ գիկտատոր ըլլար գէշ անձ մը, պատժան ալտիւ ըլլալ բարունակ ապստամբութեանց այն երկրին մէջ, եւ բարբոք կառավարութիւն մը հաստատելու համար այսպիսին ընդարձակ երկրի մը մէջ, ուր կը բնակին այս չափի զանազան Արաբ եւ սեւամորթ ցեղեր, հարկ է ունենալ բազմամիկ զօրք եւ մեծագումար զրաւ: Վեհ. Թագուն Էոյն կառավարութիւնը հիւմա պիտի թողու Սուլտանի բնակիչներն այն վիճակի մէջ ուր Սուլտան զբաւ չի դաճոնք Նոքա պիտի չհարկաղորին կուռիկ իրարոհեա, եւ այլ եւս պիտի չլիւղեքունին հեռաւոր երկիրներէ եկող մարդոցմէ: »

Գնդապետ Սյուռարդ, որ առի՛կ առաւ Անգլիոյ հիւպատոս Կր ի խարդում, ե որ այժմ զենա՛տ է խարդում կորտո զօրապետի հետ, իւր կատարեալ հաւա նութիւնը յայտնած է վերոյիշեալ տե սութեանց: Խտրւն եւ ճշկապտտի այժմս տաշոնեայք եւս իրենց կատարեալ հաւանութիւնը ցուցուցած են այս վերտ յիշեալ տեսութեանց մասին, եւ խտրւ կորտոն փաշայի հետ առեռութիւն մ'ընե լէ ետըըռնմկթապէս անտրաքարձակ իշ խանութիւն առածա՛ն է կարգադրել Սու տանի իրերը քստ իւր գատման:

Երբ Կորտոնն զօրապետ կը մեկնէր Գա-  
հիլէէն, անոր առ Նուաօր փաշա ուղ-  
ղած վերջին խօսքն այս էր. «Էս պիտի  
սլաշտպանեմ ճգիպոտոսի պատիւը»։ Նու-  
աօր փաշա այսպէս պատասխանեց. «Ճ-  
գիպոտոս չոք մ'ըներ, աղասէ կանայք  
ու տղայքը»։

Երբ կորսումն զգրապետ Պէրլայէ Հասաւ  
այսպէս հեռագրէն Նուպար փաշայի  
«Ահա ի Գորսապոյ կը զրկեմ եղիպտաց  
զինուորաց կիններէն ու տղանցէն շատե-  
րը: Կը խնդրեմ որ զարեմաբար մարդ մ  
զրկէ՞ք զանոնք զխմաւորներու»:

Կորստն զորտպեա Պէրպէկէն չոգենա  
ւով խաբչում երթալու համար ճամբա  
ելէլէն անմիջապէս տաջ, այսպէս հե-  
ռապրեց տու Նուսարս փաշա. «Այլ եւ-  
սի նեղեր դու զքեզ Սուտաննի համար  
փորձուրդը, մեծ ու փոքր, շատ ու քիչ  
են որ սպասս պիտի ըլլան իշխանութե-  
նի որ իրենց վիշտ միայն պատճառած է»։

Հիմա կը կարծուի թէ Մէհալի զօրքերը կարող պիտի չբուսն Նեղոսն անցնել մինչեւ մի քանի ամիս, եւ թէ այս միջոցին կորստն զօրապետ կարող պիտի չլայ կարգադրութեններ ընել ընդիլ ցեղապետաց հետ երկրին կառավարութեան եւ լեզբաւական զօրադնդաց եւ պաշտօնակալաց իրենց կնիկներովն ու տըրտօններով Սուտանէն ետ քաջուելու համար:

Խարդումի հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնք վերստին սկսած են :

ՆՈՒՐԲԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թուրքերին լրագրեր կը ծանուցանեին թէ բաղէնդի նոր օրէնքն ի գործ դնելու համար կարգադրուածն ամբողջապէս են, եւ նոր օրէնքն ի գործ պիտի դրուի յառաջիկայ տարու 1/15ին:

—Կառավարութիւնը յատուկ պաշտօնատարներ կարգած է գաղթականները հաստատելու եւ կարգադրելու որեւիցէ վէճ որ կրնա՛ծ ծագիլ գաղթականացն աշխատելու բնակիչաց մէջտեղ յորո պիտի հաստատուին գաղթականք: Յիշեալ պաշտօնատարներէն իւրաքանչիւրն իրաւունք ունի պիտի ունենայ իւր պաշտօնն ի գործ դնել երեք նահանգի մէջ:

—Կ. սրբայր դրամատեղանն որ իրք երկոտասան տարի առաջ հաստատուած էր մայրաքաղաքիս մէջ, իւր գործը կը վերջացունէ հոս, եւ պիտի տրոխադրուի ի Բարսիլ, եւ այսու նկատու պիտի կոչուի Յրամաքօ-ձեւէնական դրամատեղան: Այս դրամատեղանը ձիւղ մը պիտի ունենայ Աթէնք: Դրամատեղանին ի Բարսիլ փոխադրուելուն մէկը պատճառը սա է թէ Թուրքիոյ մէջ յարմար գոյք չգտնիր իւր դրամը գործածելու:

— Իսդէրն էքորրէս լրագրին խմբա-

գրերն մօտերս յառուել յօգուածով մը կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հըրաւիրէ որպէսզի տալանդի եւ գործունէութիւնը կը հաւաքեն իրողմանէ առաջին կարգի անձ մը կարգուել կուսակալ Ալբրանուպուլոյն։ Այսպէսզայ կուսակալն ըլլալու է, կըսէ, կարող կառավարելու նաճանգն այնպէս ազնիւ որ Ալբրանուպուլոյ նաճանգն ըլլայ տիրաւոր Սրեւեհեան Ռուսիի եւ Պուլկարիւ։ Մտաւորը կը նոր հասակաւոր ըլլալու է կարող նաճանգին նիւթական հարստութեան աղբիւրները բանալու։ Ինչո՞ւ կ'յուրիս ցորեն դնէ Դանուբեան նաճանգներէն, եւ միս՝ Օտեսայէն, երբ Ալբրանուպուլոյ նաճանգն, մինչ անոր հողերն ըստ արժանայն մշակուէին, կընար տալ ցորեն եւ միս յայրաքաղաքիս։

U. S. L. G. L. U. S. L. F.

Հաճինի հրկիզելոյ համար ընդունեցանք Պանտրերայի բարեկամներէն երկու Պամ. ոսկի. — Պրուսայի նախորդ կուսակալ իզգէթ. փաշա Ալբրիտուպոյսոյ կուսակալ անուեցաւ. — Բ. զրան սաշտօնատարար օգոստ. ամսոյ ամսականները վճարուեցան անցեալ շարաթ. — Անգղիոյ կառավարութիւնի խնցիւղած է Բ. զրան լի է պիտի չառարկէ Անգղիայէն թուրքիս զրկուած ապրանք մաքսին փոքր ինչ յաւելան. — Գնդապետ ճէվատտ պէյ Զէթինէի Օսմանեան դեսպան անուանուած է, եւ ընդդռնած է երկխորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան. — Վախճանեալ Բեանի փաշայի որդին, Բիֆաթ պէյ, Գոնեա- յի մէջ ծխախոտի մենապաճառութեան գործակալ կարգուած է. — Զմիւռնիոյ նահանգին անցեալ տարուան բաժարիկ յուրք 50,000 հակ կը հաշուի. Այս բեր- քէն 20,000 հակ արդէն հասած է Զմիւռ- նիս. — Ալբերտագիրք զրկուած են Ա- րեւելեան Բուռձլիկն Բ. դուռը խընդ- րելու համար որ Ալգիոյ փաշա իւր սաշ- տօնին մէջ վերահաստատուի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սերունդից ազգային նորընտիր ժողովուրդի 114 անդամի կողմնակից, եւ 64 անդամի հակառակ են ներկայ պաշտօնեւթեան: Երկաթժուղներն աւարտելու եւ երկաթուղից բաց դուրսելու համար կառավարութիւնը կ'առաջարկէ 70,000,000 ֆրանքի իրականութիւն մ'ընել:

— Բուսիոյ կայսրը վաւերացուցած է  
օղիի, շաքարի եւ ծխախոտի արոյց յա-  
ւելլալու: Կը հաշուի թէ այս արոյց վրայ  
գրուած յաւելլուած պիտի հասնի 85  
միլիոն ռուպլի, եւ այս գումարը պիտի  
գործածուի երմոսացուցին լացը դոցելու:

Վ Ե Ր Զ Ի Ն, Լ ՈՒ Ր Ե Ր

Նազկի՛ն փաշա Պրուսայի կուսակալ, եւ  
Երբեմն Գաղափարոյ կուսակալ Հագգի  
փաշա Արքիպիւղադտի կուսակալ անուա-  
նուած են :

—Կորստն զբարպետը իտարդում հասաւ փետ. 6/18/ին, եւ ցնծութեամբ ընդունուեցաւ հաղաւորներէ: Հրատարակաւ է զվէհէի Սուլդան Կորտոֆանի, չնորհաւ է արց կէսը, եւ ծանուցաւ է թէ պիտի չմիջանայ, հեքացաւ սուեարոյց: Զօրավարն իտարդում հասնելէն օր մ'ետաքը անվճար մնացաւ արց բոլոր տետրակներէն խտաղաններն եւ զաւազան, ներն, որ կը գտնուէին կառավարութեան տարանքը, հրապարակաւ ալլուեցան: Հիմա կը կարծուի թէ Կորտն զբարպետը կարող պիտի ըլլայ ապրտիլ Սուտան զրուեաւ Եղիապարկան զինուորներն եւ աւանց կրններն եւ զաւակները: Անոր յայտարարութիւնը թէ պիտի չմիջանայ գերեացի առեւտրոյ շատ յուզում եւ զբժգոչութիւնն պատճառաւ է Անդգլոյ մէջ, լայց կ'ընտրի թէ զօրավարն յայտարարաւ է ինչ որ չէր կրնար արգելուլ:

—Արարք թոյլ տուած են Դոգարի պահապան գորայ քաշուի ի Սուաքմի:

## ԱՏՈՒՆ ԳԵՆԵՐՐ

ΦΕΜ. 13/25, 1884

|            |        |                         |
|------------|--------|-------------------------|
| Գոհակլիւմէ | 9.26   | Քառու, երկ, բարձրիք 42. |
| ԳՐԱԼԻԲ.    | Օտն.   | Հիբան 400 Հե            |
| Մէծիկայէ   | 107.59 | Թափոյ թըլ 90.7          |
| Թղթագորտ   | 4390.  | Կարդելուն 87.30         |
| Սէթակիբ    | 400.20 | Դրիմից 51.20            |
| Պէշլիբ     | 102.30 | Ազգ. լիբա 110 49        |
| Ալմուլիբ   | 105.   | Մահէն մը Պաղարամ 9.28   |

Ամերիկայի միախոնարաց ընկերութեան կողմէն  
կ'մբապիր Ճ. Ք. Կրին

## ՀԱՄԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԽԱՆԴԱՆ

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Զագմագճրլար , Յակոբեան խան